

Den gamla Goda Tiden

N.Ljeskov

January 26 -27, 2007

Dessa små berättelser, två av vilka är relaterade, är närmast i formen av sagor. Mer eller mindre groteska berättelser som ställer stora krav på läsarens 'suspension of disbelief'. I den första rövar en vild och hänsynslös bojar bort den unga dottern till en fattig adelsman efter det att hans begäran om att få äkta henne har avslagits av hennes föräldrar. Under hot om död låter han sig tvångsvigas till den unga flickan, som dock vägrar att gå honom tillmötes. Men när hans gods omringas av myndighetens makt och han inser att slaget är förlorat, så räddar den unga flickan honom genom att påstå att hon av egen fri vilja är hans unga hustru. Den vilde och hänsynslösa är som förbytt. Han underkastar sig henne, blir bästa vän med svärmodern, och lever i ödmjukhet ett tilldraget liv på sitt gods, där hans unga hustru nu är herre. Femton år senare föder hon honom en arvinge, och därefter dör han. Den påföljande berättelse äger rum en tjugo år senare, den unga änkan är nu en gammal dam, dock fortfarande hållandes alla i tukt och förmaning, med sonen som ögonsten, tjänstgörande hos kejsarinnan. Han återvänder för ett längre uppehåll till modernehemmet, där mamman kommer på honom att han gjort hennes kammarjungfru i välsignade omständigheter. Skammen förlamar henne under ett par dagar, sedan arrangerar hon att prästen skall ge sonen aga, vilket han först försöker undslippa. Sonen ber om förlåtelse och återvänder i förtid till St.Petersburg. Ett par månader senare anfölls huset av ett rövarband, med en av hennes tjänare såsom förrädisk medverkande. Hon, liksom kammarjungfrun bindes och torteras, i hennes fall för att komma åt nyckeln till en kista som gäcker rövarena. Hon vägrar, ber om nåd hos den helige som hänger på väggen, ett vinddrag får tavlan att falla ner på golvet, och rövarena flyr i vidskepelse. Modern återhämtar sig så småningom, men den unga kammarjungfrun dör efter att ha gett för tidig börd åt ett gossebarn, som sedan får överta namn och identitet av ett grannbarn som dött i förtid. Berättelsen slutat med att modern far till sonen med sitt barnbarn och visar upp det.

Vad kan man få för behållning av detta? Gestaltningen av en nostalgisk fascination för flydda tider. Redan när det skrevs i slutet av 1800-talet var det menat just som en historisk vignette, en berättelse om överdåd och livegenskap, kryddat med detaljer och upplivat av 'action'. Och i viss mån fungerar det trots allt. Om inte annat än som en pastische, som förblir pastiche, fastän faran är så stor att det går över i ren burlesk parodi. Varför fungerar det? På samma sätt som all 'fiktio'n fungerar, genom ett inledande kontrakt mellan berättare och läsare, som fastställer den rätta attityden, det rätta sammanhanget.

Den avslutande berättelsen handlar om björnjakt, närmare bestämt om i idet bortrövade björnungar som får växa upp för att användas som övningsobjekt för 'blodigelhundar'. Historien är givetvis sentimental. En björn som är sin tränare trogen, en ung man, som blir ålagd att förrädasin skyddsling. Det hela får ett lyckligt slut, åtminstone ett för björnen ovisst, och återigen involverar en högst osannolik karaktärsomvandling av en grym och

nöjeslysten husbonde   January 27, 2007.